

ИЗМЕРЕНИЯ НА ПРЕПОДАВАНЕТО НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК В КИТАЙ: ЕЗИКОВИ УМЕНИЯ, ОБЩИ ПОЗНАНИЯ И ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНОСТ

Уеншунг ЛИН

Пекинский университет за чужди езици, Китай
E-mail: linwenshuang@bfsu.edu.cn

TARGET DIMENSIONS OF BULGARIAN LANGUAGE TEACHING IN CHINA: LANGUAGE SKILLS, GENERAL KNOWLEDGE AND INTERDISCIPLINARITY

Wenshuang LIN

Beijing Foreign Studies University, China
E-mail: linwenshuang@bfsu.edu.cn

ABSTRACT: Teaching Bulgarian language and literature in China has a history of nearly 60 years. During this period, the discussion about the concept and methodology of foreign language teaching has never stopped, which concerns the orientation of language teaching – language skills, general knowledge or interdisciplinary competence. Following the trend for reforming the curriculum, teaching Bulgarian at Beijing Foreign Studies University applies the new concept of teaching within the development of the curriculum and the new teaching methods in order to achieve new goals and requirements.

To a great extent, the structural reform of Bulgarian language teaching reflects the evolution of the concept of foreign language education. From 1961 to the 2000s, the main features of the curriculum were generality and skill-based, which focused greatly on basic and linguistic skills, as well as on the grammatical knowledge and the general knowledge related to Bulgaria and the Bulgarian language. From the beginning of the 21st century, even though language skills courses still account for a large proportion of the curriculum, the types of courses have been gradually diversified, reflecting the transition from language skill-based to knowledge-oriented, and then to cross-cultural ability-oriented. By achieving the transition, Bulgarian language teaching in China currently is realized in three target dimensions – language skills, general knowledge and interdisciplinary.

KEYWORDS: Bulgarian language teaching, curriculum reform, interdisciplinarity

Преподаването на български език и литература¹ в Китай има история от близо 60 години. През този период концепциите и методиките на преподаване на чужд език по целия свят са преминали през сложни промени – от структурната лингвистика до функционалната, и после – до прагматичната. Това предизвика и дискусия за ориентацията на чуждоезиковото преподаване – как се ориентира целта му: към езикови умения, към общи знания или към способности? С реформата на езиковото преподаване, преподаването на български език в Китай се адаптира в посока на търсенето на таланти, като прилагаме нова концепция за преподаване в разработката на учебния план и методиката на преподаване, за да постигнем нови цели и изисквания.

Развитие на преподаването на български в Китай

Специалността *Българистика* към Пекиния университет за чужди езици (ПУЧЕ) е основана през 1961 г.

През месец септември на споменатата година петнайсет студенти от различни провинции на Китай, заедно с един млад преподавател, какъвто тогава е по-сетнешният професор Ян Йендзйе, започват да учат българската азбука в аудитория на третия етаж на източния кампус на Пекиния институт за чужди езици². Този ден се превръща в деня, в който е създадена единствената специалност по българистика в Китай.

В продължение на близо 60 години специалността подготвя 212 квалифицирани специалисти, повечето от които са работили или работят все още активно в обмена между Китай и България в различни области: дипломатия, икономика и търговия, култура, образование, медии и други, превръщайки се в пратеници на разбирателството и приятелския обмен между двата народа. В момента в Университета два класа с общо 36 студенти изучават български език.

¹ Специалността се нарича *Българска филология* от създаването си през 1961 г. От 2010-а година се нарича паралелно и *Българистика*.

² Името на Пекиния университет за чужди езици до 1994 г.

Чрез курсовете по езиково обучение студентите по български език придобиват систематични езикови познания и езикови умения и са добре обучени в елементите на слушане, говорене, четене, писане и превод. Чрез курсовете по български език за общи цели и по специализиран български език студентите придобиват по-цялостно разбиране за обществото и културата на България и Европа като цяло. Специалността насърчава студентите както да изучават различни езици, така и да получат съответните основни теоретични знания за българския. Фокусът се поставя върху разширяването на структурата на познание, вписването в контекста на международната перспектива и овладяването на методика на научните изследвания чрез специални курсове от различен тип – задължителни и избираеми, основни и специални.

Завършилите студенти трябва да владеят български на много добро ниво в различни сфери за употреби на езика, за да станат висококачествени професионалисти в областта на международния обмен и външнотърговските и политическите дела.

Структурна реформа на учебния план

Чуждоезиковото обучение винаги възплачва различни възгледи за езика. В средата на 20-и и XX век, под влиянието на Фердинанд дьо Сосюр, структурната лингвистика разглежда езика като структура. Целта на изучаването на езиците е овладяването на различните компоненти на езиковата система. Езиковата способност също е разделена на четири основни умения – слушане, говорене, четене и писане. В по-късните етапи към основата на четирите умения се добавя и преводът. Под влияние на структуралистичния възглед за езика и в Китай се появяват аудио-визуалният метод и така нареченият граматика-превод метод. Култивирането на езикови познания и езикови способности се смята за ядрото на преподаването на чужди езици.

Функционалната лингвистика, разработена през 70-те, смята, че езикът е дискурс, функция-носител на изразяване и инструмент за комуникация. Езиковото преподаване има за цел да тренира езиковите комуникативни умения. Представителният метод на преподаване е комуникативният метод, който е изместил обучението по граматика като център на чуждоезиковото преподаване. И до днес комуникативният метод все още има голямо влияние в практиката.

В началото на XXI век Съветът на Европа разработва *Обща европейска референтна езикова рамка: обучение, преподаване и оценяване*, в която, по отношение на целите и принципите на езиковата политика, се посочва, че: „Само чрез по-добро познаване на европейските модерни езици ще бъде възможно да се улесни комуникацията и взаимодействието между европейците с различен майчин език, с цел да се обогати европейската мобилност, взаимното разбирателство и сътрудничество, и да се преодолеят предразсъдъците и дискриминацията...“ (ОЕРР, 2001, с. 2)

Това се счита за знак, че е установен статутът на прагматизма в чуждоезиковото преподаване. Развитието на прагматизма гледа на езика като средство за действие и взаимодействие, а ядрото на чуждоезиковото обучение под негово влияние вече не е самият език, а стремежът да се образуват хората чрез езика.

Преподаването на български език в Пекиния университет за чужди езици се развива последователно в тези тенденции, но темповете на развитие са особено ускорени през последното десетилетие.

От 1961 г. до около 2000-та година курсовете са основно насочени към четене, слушане, говорене и превод. Методът на преподаване е главно метод: граматика-превод. В хода на преподаване голям брой упражнения са върху българо-китайски и китайско-български превод, обучение по лексика, упражнения с изречения, обяснение на граматиката, фокусиране на обучението върху основните езикови умения. Освен курсове по чужд език, се предлагат и курсове, като например: странознание, история на България и история на българската литература. Този тип курсове, повечето от които се преподават на български език (допълнени от интерпретация на китайски), се водят с ясната цел (за) подобряване на чуждоезиковото четене, увеличаване на лексиката в процеса на изучаването на странознанието. От гледна точка на концепцията за чуждоезиковото образование учебната програма в този период се характеризира със следното:

1. *Курсовете за практически и общи цели:* чрез обучението на петте умения – слушане, говорене, четене, писане и превод, се подобрява владенето на граматиката, лексиката, текстовите и другите езикови умения, разширявайки съответните познания върху езика и познанията за съответната страна. Изучаването на странознание, от друга страна, насърчава и подхранва повишаването на езиковите умения, за да се постигне определен прагматичен ефект.
2. Изучаването на езика се фокусира върху основни и езикови умения, както и върху граматиката и общите познания за страната. Курсовете за четене представляват най-голям дял от общия учебен план, като се вземат предвид почти половината от общите кредити (курсовете за четене включват интензивно четене, обширно четене, четене на медийни текстове). Делът на курсовете за писане е малък, той е повишен в учебния план от 2007 г. Но огромното предимство имат входящите курсове (четене, слушане, граматика) над изходящите курсове (говорене, писане), което все още е факт и днес.

Табл.1. Разпределение на кредити за курсовете по български в ПУЧЕ

Версия	БПЦ						БОЦ	БСН
	Слушане	Говорене	Четене	Писане	Превод	Грама тика		
2005	16	8	48+4	4	8	8	6	—
2007	14		40+4	8	6	—	6	6
2012	12	8	40+4	6	8	—	14	10
2016	12	8	40+4	6	6	—	12	12

Български за практически цели (БПЦ)

Български за общи цели (БОЦ)

Български за специални нужди (БСН)

Фиг.1. Разпределение на типове курсове в учебните планове, ПУЧЕ

През второто десетилетие на XXI век реформата на учебния план се превръща в главна задача за развитието на преподаването на български език в ПУЧЕ. Въпреки че курсовете за обучението на езикови умения все още представляват голяма част от преподаването, типовете на курсовете стават все по-разнообразни. Това също показва тенденция на развитието на езиковото преподаване – от целта за формиране на езикови умения и ориентация към овладяване на общи знания и ориентация, и после - към способност за межкултурни взаимодействия. Езиковото изучаване вече не се ограничава до разчитане на структурата (граматика, символи), а

до съдържанията като носител на езиковите умения в процеса на проучване и придобиване на знания, и после – до ситуацията да се усвои езикът в процеса на межкултурната комуникация.

В учебния план за 2012 и в този за 2016 г. кредитите от курсовете на български език за общи цели и на български език за специални нужди заемат една трета от общите кредити на третия и четвъртия курс. Първият тип курсове обхваща странознание, история на България, история на българската литература, филми и българско общество, китайска култура (на български). Този тип курсове са задължителни за студентите по българистика, чрез които те получават елементарни знания за България. Това помага не само за овладяването на знанията, но и за овладяването на начина за справяне с проблеми, или по-скоро – помага на студентите да изградят сравнително пълна рамка от знания за България.

Въз основа на това студентите имат възможността да развият собственото си разбиране за страната. Във версията на учебния план от 2016 г. специализираните курсове са разделени на три типа – дипломация, икономика и търговия и превод, с общо 15 курса. Те са избираеми в обхвата на настоящата версия, всички от тях са специални дисциплини, свързани с България, и се преподават на български. Така например в модул *Дипломация* има курсове като *Дипломация: теория и практика*, *Външната политика на България*, *Българо-китайски дипломатически отношения* и пр. След като студентите са избрали един от тези модули, те могат да избират от предлаганите курсове и да получат 12 кредита. Избираемите курсове имат за цел да отговорят на разнообразните потребности на студентите в бъдещата реализация и в по-нататъшното образование, т.е. студентите по език и литература могат да изберат друга дисциплина в рамките на специалността филология. Стремешът към интердисциплинарна визия е водещ.

Трите целеви измерения – езикови умения, общи познания и интердисциплинарност

Липсата на хуманитарни познания в чуждоезиковото образование е един от най-сериозните недостатъци на китайското чуждоезиково образование преди реформата. Днес в повечето вузове културните знания и общохуманитарните постижения се поставят на нивото на общите познания по чужди езици (English for General Purpose). Вярваме, че в този процес езиковите умения и общокултурните познания могат да бъдат овладени едновременно.

Преподаването на български език в ПУЧЕ се развива и въпреки че методите на преподаване и приоритетите на обучението са ориентирани главно към езиковите умения, културните познания са важни. Така или инак обаче преподаването на културното съдържание не е център на преподавателската работа. А адаптацията към международното сътрудничество се извършва трудно само чрез усвояване на езиковите умения. Това означава, че простото техническо ниво на комуникацията на чужд език е далеч от посрещането на реалните нужди. Независимо дали в областта на политиката, на икономиката, на културата или на образованието, този обмен и сътрудничеството разчитат все повече на взаимно разбирателство и приемане на културните разлики между двете страни. Следователно подготовката на студента в областта на интердисциплинаричните знания е изключително важна.

От 2016 г. Факултетът по европейски езици и култури, в който се намира специалността *Българистика*, съвместно с Юридическия факултет инициираха програмата *Българистика и право*. Заедно със студентите от други специалности беше организиран *Курс по право*, а преподавателите по право бяха поканени да преподават на студенти от 10 курса с общо 27 кредита, като например *Европейска правна система и култура*, *Право на Европейската търговска организация*, *Право на международната организация и Европейския съюз*, *Обща теория на европейското наказателно право* и *Класическо европейско право*. За да се приближи съдържанието на преподаването до специалностите по езици, са създадени специални учебни проекти за реформа като *Теория на юридическите основи в рамките на обучението на таланти по европейски езици и култури*.

Въз основа на опита от курса по право, през 2019 г. е основана специалността *Българистика и право*, като се усъвършенства моделът на подготовката и се оптимизира учебният план. Тази съвместна програма има за цел да предлага професионални курсове по европейската правна система на студентите, които учат европейски езици. Очаквано е, че студентите от програмата ще могат да се превърнат в българисти с втора специалност по европейско право.

Чрез обучението в курсовете по език студентите придобиват систематично познание за българския, овладявайки уменията за слушане, говорене, четене, писане и превод, като придобиват и по-задълбочено разбиране на обществото и културата на България и на цяла Европа. С повишаването на езиковите умения и межкултурната способност обучаваните имат възможност да разбират българската и европейската правна системи, което повишава тяхната конкурентноспособност и помага за реализацията им.

И общообразователните курсове по български език, и програмата *Българистика* дават на учащите разнообразни познания, култивират у тях представата за интердисциплинарност. Разбира се, ценността на интердисциплинарната програма не е в това, че преподавателите са призвани да водят всички курсове по всяка дисциплина, а че студентите се подготвят за една интердисциплинарна среда и интердисциплинарна компетентност. Този учебен модел в крайна сметка зависи от реакциите, които са генерирани при студентите в процеса на обучението. Това означава, че интегрирането на различни дисциплини при един учащ има различен ефект от този при друг учащ, дори ако студентите са избрали същите дисциплини. Като резултат се получава ефектът „1+1>2“. Следователно, култивирането на такива способности заема най-важно място спрямо трите целеви измерения и трябва да е водещо при процеса на преподаване на български език в Китай.

БИБЛИОГРАФИЯ:

- ОЕРР (2001)**   Обща езикова референтна рамка: обучение, преподаване и оценяване. 2001, с.1 – 8.
Достъпно на: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf.
(Obshta ezikova referentna ramka: obuchenie, prepodavane I ocenavane. 2001, s.1 – 8.
Dostapno na: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf.)
- Ян, Йендзие (1996)**   Давай напред и се стреми към по-големи постижения. // 东欧 (*Източна Европа*), 1996, бр. 3, с. 51 (на китайски език) (*Yan Yendzie. Davay napred i se stremi kam po-golemi postizheniya. // 东欧 (Iztochna Evropa)*, 1996, br. 3, s. 51.)
- He, B. (2018)**   *Study on the Training Mode of Cross Cultural Competence Oriented Foreign Language Ability*. In: Proceedings of 3rd International Conference on Society Science and Economics Development, 2018, pp. 393 – 396.